

Dosarul nr. 2ra-1047/21

Prima instanță: Judecătoria Hîncești, sediul Central (jud. N. Berbec)
Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud. M. Guzun, A. Malii, I. Dutca)

DECIZIE

06 octombrie 2021

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul
judecătorii

Svetlana Filincova
Ala Cobăneanu
Galina Stratulat
Iurie Bejenaru
Mariana Pitic

examinând recursul declarat de Ropot Vasilisa, reprezentată de avocatul Ropot Veaceslav,

în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Ropot Vasilisa împotriva lui Ropot Dumitru, intervenient accesoriu Direcția Asistență Socială și Protecție a Familiei Hîncești cu privire la determinarea domiciliului copiilor minori și încasarea pensiei de întreținere pentru copii minori,

împotriva deciziei din 17 februarie 2021 a Curții de Apel Chișinău, prin care a fost respins apelul declarat de Ropot Vasilisa și a fost menținută hotărârea din 24 iunie 2020 a Judecătoriei Hîncești, sediul Central,

constată:

La data de 09 octombrie 2019 Ropot Vasilisa a depus cerere de chemare în judecată împotriva lui Ropot Dumitru, intervenient accesoriu Direcția Asistență Socială și Protecție a Familiei Hîncești cu privire la determinarea domiciliului copiilor minori și încasarea pensiei de întreținere pentru copii minori.

În motivarea acțiunii reclamanta a indicat că la 21 ianuarie 2001, a încheiat căsătoria cu Ropot Dumitru, fapt confirmat prin certificatul de căsătorie nr. 11 eliberat de Primăria s. Voinescu, jud. Lăpușna, iar, în rezultatul căsătoriei s-au născut patru copii: XXXXX.

A susținut că trei din cei patru copii s-au născut pe teritoriul Italiei, în orașul XXXXX, unde dânsa era angajată în câmpul muncii, asigurând minorilor și soțului său întreținerea necesară, deoarece familia nu dispunea de alte surse financiare. Ulterior, deoarece a intervenit necesitatea încadrării copiilor în instituțiile școlare și preșcolare, toată familia s-a reîntors în țară.

Reclamanta a afirmat că peste o perioadă de timp, a fost nevoită să revină în Italia la muncă, deoarece familia depindea financiar de veniturile ei. Cu regret, însă, pârâtul Ropot Dumitru în detrimentul relației de căsătorie și a copiilor minori care necesitau grijă și atenție, a început să concubineze cu o altă persoană. Acest aspect arată cert comportamentul inadecvat al pârâtului, care a cauzat și cauzează o instabilitate familială și o confuzie copiilor minori care în asemenea mod sunt afectați psihologic.

A invocat că Ropot Dumitru a decis să concubineze cu persoana respectivă în Franța, luând copiii minori cu el în apartamentul pe care îl închiriază în străinătate, încercând în asemenea mod să utilizeze minorii drept o modalitate de influență psihologică asupra dânzei, deși, copiii nu agreează asemenea comportament al tatălui lor și au de suferit în final de pe urma acestui fapt.

A subliniat că, copiii au fost pur și simplu ruși din cadrul instituțiilor de învățământ școlare și preșcolare, aspect care vine să afecteze dezvoltarea psihologică, socială și emoțională a acestora. Copiii nu se bucură de stabilitate și pur și simplu sunt purtați pe drumuri de către pârât, fapt ce se confirmă prin răspunsul nr. 35/7-4/5744 din 30 septembrie 2019 eliberat de Inspectoratul General al Poliției de Frontieră, din care se constată că toți patru copii minori au intrat pe teritoriul Republicii Moldova la 02 mai 2019 și la 08 mai 2019, toți patru au părăsit țara.

Din aceste motive, Ropot Vasilisa consideră că este necesar, util și corect de a determina domiciliul copiilor minori XXXXX împreună cu mama.

A remarcat că dispune la moment de domiciliu (atât situat în Republica Moldova, XXXXX, precum și în Republica Italiană, XXXXX), unde pot să locuiască copiii minori, fiecare copil având condiții adecvate de trai, fiind dotați cu vestimentație sezonieră, alimentație regulată și rechizite școlare pentru dezvoltarea fiziologică și psihologică corectă. Stabilirea domiciliului copiilor minori cu mama nu va leza în niciun mod dreptul tatălui la întrevvedere cu aceștia și la participarea în procesul educațional al acestora.

Totodată, deoarece la moment copiii încă nu au atins vârsta majoratului și se solicită determinarea domiciliului acestora cu mama lor, consideră necesară și încasarea pensiei de întreținere. Astfel, având în vedere că Ropot Dumitru este angajat în câmpul muncii neoficial și are venituri neregulate, urmează a fi încasată de la acesta suma de 2147 de lei pentru fiecare copil minor, ce constituie minimul prevăzut pentru existența unui copil de vîrsta 7-17 ani în mediul rural.

Reclamanta a solicitat determinarea domiciliului copiilor minori XXXXX împreună cu mama și încasarea din contul pârâtului în beneficiul său a pensiei de întreținere pentru fiecare copil minor în mărime fixă de 2 147 de lei până la atingerea majoratului fiecăruia dintre copii.

Ulterior, pe parcursul examinării cauzei, Ropot Vasilisa a concretizat pretențiile, solicitând încasarea de la Ropot Dumitru a pensiei de întreținere pentru copiii minori XXXXX, în cuantum de ½ din salariu și alte venituri ale pârâtului, până la atingerea majoratului de către copii (f.d. 74).

Prin hotărârea din 24 iunie 2020 a Judecătorei Hâncești, sediul Central, acțiunea depusă de Ropot Vasilisa a fost respinsă ca neîntemeiată.

La 23 iulie 2020, Ropot Vasilisa a declarat apel împotriva hotărârii primei instanțe, solicitând admiterea acestuia, casarea hotărârii din 24 iunie 2020 a Judecătorei Hâncești, sediul Central și emiterea unei noi hotărâri, prin care acțiunea să fie admisă sau, după caz, cauza să fie trimisă la rejudecare.

Prin decizia din 17 februarie 2021 a Curții de Apel Chișinău, a fost respins apelul declarat de Ropot Vasilisa și a fost menținută hotărârea din 24 iunie 2020 a Judecătorei Hâncești, sediul Central.

La data de 22 mai 2021 Ropot Vasilisa, reprezentată de avocatul Ropot Veaceslav, a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând admiterea recursului, casarea integrală a deciziei instanței de apel și a hotărârii primei instanțe, cu pronunțarea unei hotărâri noi, prin care acțiunea să fie admisă sau, după caz, cu trimiterea cauzei spre rejudecare în instanța de apel.

În motivarea recursului s-a invocat că instanțele ierarhic inferioare nu au oferit răspuns la argumentul recurentei cu privire la necesitatea stabilirii domiciliului copiilor minori cu mama, din motivul aplicării violenței fizice și maltratării copiilor de către intimatul Ropot Dumitru, care periodic abuzează de băuturi alcoolice.

Recurenta a indicat că instanța de apel a ignorat declarațiile dânzei și ale martorului Cojocarui Mihail, date în instanța de fond, cu privire la violența aplicată de către intimat față de dânsa, deseori în prezența copiilor minori.

De asemenea, instanțele de judecată nu au dorit să cunoască părerea copiilor cu privire la cererea mamei de stabilire a domiciliului lor împreună cu ea, nu s-au interesat în mod direct în ce condiții trăiesc copii și dacă aceștia doresc să se afle cu Ropot Dumitru, nu au verificat circumstanțele existenței violenței în familie față de copii din partea tatălui lor.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) din Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Curtea de Apel Chișinău a pronunțat decizia contestată la data de 17 februarie 2021.

Decizia motivată a instanței de apel a fost expediată la adresa electronică a avocatului Ropot Veaceslav la data de 01 aprilie 2021 (f.d. 179).

Astfel, recursul declarat la data de 22 mai 2021, este în termen.

La 03 iunie 2021, copia recursului a fost expediată în adresa intimatului Ropot Dumitru și a Direcției Asistență Socială și Protecție a Familiei Hâncești, cu înștiințarea despre depunerea referinței (f.d. 197).

Referințe nu au fost depuse.

În conformitate cu art. 440 alin. (2) din Codul de procedură civilă, completul din 3 judecători prin încheierea din 28 iulie 2021 a considerat recursul admisibil și a dispus examinarea fondului de un complet din 5 judecători.

În conformitate cu art. 444 din Codul de procedură civilă, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

Studiind materialele dosarului în raport cu argumentele invocate în recursul declarat, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul urmează a fi admis, cu casarea integrală a

deciziei instanței de apel și restituirea cauzei spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) din Codul de procedură civilă, instanța de recurs, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită cauza spre rejudecare în instanța de apel o singură dată dacă eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

Iar, în conformitate cu art. 432 alin. (4) din Codul de procedură civilă, săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin.(3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a cauzei sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Din suportul probator prezent la materialele cauzei rezultă că la 21 octombrie 2001 a fost încheiată căsătoria între Ropot Vasilisa și Ropot Dumitru (f.d. 7).

În căsătorie s-au născut patru copii: XXXXX (f.d. 8-11).

Potrivit declarațiilor ambelor părți, în prezent Ropot Vasilisa are domiciliul în XXXXX, însă locuiește separat de copii, toți patru locuind împreună cu tatăl lor Ropot Dumitru peste hotarele țării, în Franța.

Conform certificatului de școlarizare, eliberat de Liceul de Profesii – LPO Arthur Rimbaud, XXXXX este elev la Liceul de Profesii „Arthur Rimbaud de pe lângă Academia din Versailles”, specializare „Operator – logistică” (f.d. 48).

Din certificatele de școlarizare eliberate de Colegiul Philippe Auguste, rezultă că XXXXX sunt elevii Colegiului „Philippe Auguste de pe lângă Academia din Versailles” (f.d. 49-51).

Potrivit avizului - concluzie nr. 1235 din 03 decembrie 2019, Direcția Asistență Socială și Protecție a Familiei Hîncești a constatat că soții Ropot Dumitru și Ropot Vasilisa sunt înregistrați în Registrul de Evidență a Populației în XXXXX, însă, de mulți ani nu locuiesc în localitate, motiv din care verificarea condițiilor de trai a acestora nu a fost posibilă. Potrivit confirmării eliberate de către Administrația publică locală Mingir, familia cu cei patru copii locuiește peste hotarele țării de mai muți ani (f.d. 38).

Înaintând prezenta cerere de chemare în judecată, Ropot Vasilisa a solicitat determinarea domiciliului copiilor minori XXXXX împreună cu mama și încasarea din contul lui Ropot Dumitru în beneficiul său a pensiei de întreținere pentru copiii minori XXXXX, în cuantum de 1/2 din salariu și alte venituri ale pârâtului, până la atingerea majoratului de către copii.

Prima instanță, fiind investită cu judecarea prezentei cauze, a ajuns la concluzia netemeinicii acțiunii depusă de către Ropot Vasilisa.

Ulterior, instanța de apel de apel, fiind investită cu judecarea apelului declarat de Ropot Vasilisa, a ajuns la concluzia netemeinicii acestuia și a menținut hotărârea primei instanțe.

Instanța de apel a considerat că este corectă soluția instanței de fond de respingere a acțiunii cu privire la determinarea domiciliului copiilor minori XXXXX cu mama Ropot Vasilisa, deoarece copiii au atins vârsta de 14 ani și își pot exprima de sine

stător acordul și a-și alege de sine stător domiciliul cu unul din părinți. Totodată, Ropot Cristian la XXXXX a atins vârsta de majorat.

Cât privește stabilirea domiciliului copilului minor XXXXX, născută la XXXXX, instanța de apel a reținut că art. 16 din Legea privind drepturile copilului, prevede expres că fiecare copil are dreptul să locuiască în familie, să-și cunoască părinții, să beneficieze de grija lor, să coabiteze cu aceștia, cu excepția cazurilor în care despărțirea de un părinte sau de ambii părinți este necesară în interesul copilului.

Astfel, în cadrul ședinței de judecată în instanța de fond mama a declarat că a dat acordul la plecarea copiilor cu tatăl acestora în anul 2017 în Franța, a fost de două ori la ei, iar, din luna mai anul 2019 nu a luat legătura cu copiii săi și nici nu a încercat să-i ia în vacanță în Italia. Totodată, instanța de apel a menționat că la dosar lipsesc probe care să confirme condițiile de trai ale reclamantei în Italia, acolo unde ultima indică că locuiește. Prin urmare, deși reclamanta solicită determinarea domiciliului inclusiv a copilului minor XXXXX, care nu a atins vârsta de 14 ani cu ea, totuși, nu a purtat discuții cu copilul minor referitor la acordul acestuia de a locui cu mama sa, or, din anul 2017 copilul locuiește împreună cu frații săi și tatăl în Franța, iar, din anul 2019 mama nu a luat legătura cu copiii săi.

În circumstanțele expuse, instanța de apel a indicat că, ținând cont de criteriile de apreciere ale intereselor superioare ale copilului, precum și de atașamentul copilului față de fiecare dintre părinți, față de frați și surori, vârsta copilului, calitățile morale ale părinților, relațiile existente între fiecare părinte și copil, posibilitățile părinților de a crea condiții adecvate pentru educația și dezvoltarea copilului (îndeletnicirile și regimul de lucru, condițiile de trai etc.), instanța de fond just a conchis asupra necesității respingerii cererii privind stabilirea domiciliului copilului minor XXXXX cu mama Ropot Vasilisa, or, copilul ultimii ani domiciliază cu tatăl său în Franța, alături de frații săi, frecventează Colegiul Philippe Auguste de pe lângă Academia din Versailles, unde s-a integrat deja în societate și și-a stabilit un cerc de prieteni, deprinderi.

Verificând legalitatea deciziei contestate în raport cu prevederile aplicabile la caz și criticile aduse în recurs, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție constată că, atât prima instanță, cât și instanța de apel, la examinarea cerinței de stabilire a domiciliului copiilor minori, nu au ținut cont de opinia copiilor.

Or, conform art. 63 alin. (1)-(2) Codul familiei, în cazul când părinții locuiesc separat, domiciliul copilului care nu a atins vârsta de 14 ani se determină prin acordul părinților. Dacă lipsește acordul părinților cu privire la stabilirea domiciliului copilului, iar copilul care a împlinit vârsta de 14 ani refuză să aleagă cu care părinte vrea să locuiască, domiciliul minorului se stabilește de către instanța de judecată, ținând cont de interesele și opinia copilului, în conformitate cu vârsta și gradul său de maturitate. În acest caz, instanța judecătorească va lua în considerare atașamentul copilului față de fiecare dintre părinți, față de frați și surori, vârsta copilului, calitățile morale ale părinților, relațiile existente între fiecare părinte și copil, posibilitățile părinților de a crea condiții adecvate pentru educația și dezvoltarea copilului (îndeletnicirile și regimul de lucru, condițiile de trai etc.)

De asemenea, instanța de apel a ignorat și prevederile art. 54 din Codul familiei, potrivit cărora copilul are dreptul să-și exprime opinia la soluționarea în familie a problemelor care îi ating interesele și să fie audiat în cursul dezbaterilor judiciare sau administrative. De opinia copilului se ține cont în mod obligatoriu, în conformitate cu vârsta și gradul său de maturitate, dacă aceasta nu contravine intereselor copilului.

Astfel, în acest scop, copilului i se va da, în special, posibilitatea de a fi ascultat în orice procedură judiciară sau administrativă care îl privește, fie direct, fie printr-un reprezentant sau un organism competent, în conformitate cu regulile de procedură din legislația națională, care stabilește posibilitatea audierii minorului în prezența pedagogului, cât și în prezența părinților.

Așadar, prin prisma acestor prevederi legale, instanța urma să stabilească posibilitatea audierii opiniei copiilor asupra problemelor care le ating interesele, reieșind din vârsta și gradul lor de maturitate.

Acest drept al minorului este consfințit și pe plan internațional, prin prisma prevederilor art. 12 din Convenția ONU privind drepturile copilului adoptată la 20 noiembrie 1989, la New York, în vigoare pentru Republica Moldova din 25 februarie 1993 prin care statele părți garantează copilului capabil de discernământ dreptul de a-și exprima liber opinia asupra oricărei probleme care îl privește, opiniile copilului urmând să fie luate în considerare ținându-se seama de vârsta sa și de gradul său de maturitate.

Aceste împrejurări devin inevitabile, cu atât mai mult că la actele cauzei lipsește concluzia autorității tutelare teritoriale cu privire la condițiile de trai ale copiilor minori, la dosar fiind anexat doar avizul Direcției Generale Asistență Socială și Protecție a Familiei Hîncești nr. 1235 din 03 decembrie 2019, prin care se menționează imposibilitatea autorității tutelare de a se expune asupra condițiilor de trai ale părinților, deoarece ultimii de mulți ani nu locuiesc în XXXXX, fiind plecați peste hotarele țării.

Or, instanței de judecată îi revine sarcina de a stabili acel interes superior al copilului, care ar înclina balanța justiției către mamă sau către tată, astfel interesul superior al copilului fiind singurul criteriu după care instanța se călăuzește pentru a decide cu privire la exercitarea drepturilor părintești.

Distinct de aceste constatări, se stabilește că soluția instanței de apel nu conține o argumentare clară din care să rezulte certitudinea adoptării soluției la care s-a ajuns, având o motivare superficială, fără a fi abordate toate aspectele importante în speță, respectiv, instanța de recurs fiind în imposibilitatea să exercite controlul judiciar asupra unei asemenea soluții și să verifice temeinicia și legalitatea hotărârii atacate cu privire la oricare dintre motivele prevăzute de lege, fapt ce dictează remiterea cauzei la rejudecare.

În concluzie și în sensul art. 6§1 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, instanța de recurs ține să menționeze că instanțele de judecată trebuie să indice cu suficientă claritate motivele pe care își întemeiază hotărârile, iar, având în vedere caracterul determinant al concluziilor sale, să precizeze noțiunile ce implică o apreciere a faptelor supuse examinării.

Din considerentele menționate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite

recursul și a casa integral decizia instanței de apel, cu restituirea cauzei spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

La rejudecare, instanța de apel urmează să țină cont de cele menționate și reexaminând cauza, să emită o decizie legală și întemeiată, respectând dreptul garantat al părților la un proces echitabil.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) din Codul de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e:

Se admite recursul declarat de Ropot Vasilisa, reprezentată de avocatul Ropot Veaceslav.

Se casează integral decizia din 17 februarie 2021 a Curții de Apel Chișinău, în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Ropot Vasilisa împotriva lui Ropot Dumitru, intervenient accesoriu Direcția Asistență Socială și Protecție a Familiei Hîncești cu privire la determinarea domiciliului copiilor minori și încasarea pensiei de întreținere pentru copii minori, cu restituirea cauzei spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune niciunei căi de atac.

Președintele ședinței,
judecătorul

Svetlana Filincova

judecătorii

Ala Cobăneanu

Galina Stratulat

Iurie Bejenaru

Mariana Pitic